

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 245

Archeologische opgraving in het Kasteel van Ordingen.

Onderzoek uitgevoerd in opdracht van grondeigenaar R. Sleurs

Inge Van de Staey en Elke Wesemael
Augustus 2015

ARON-RAPPORT 245

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN HET KASTEEL VAN ORDINGEN

ONDERZOEK UITGEVOERD IN OPDRACHT VAN GRONDEIGENAAR R. SLEURS

Inge Van de Staey en Elke Wesemael

Sint-Truiden
2015

Opgraving ☒		Prospectie ☐	
Vergunningsnummer:	2015/068		
Naam aanvrager:	Elke Wesemael		
Naam site:	Ordingen, Kasteel van Ordingen (Ordingen-Dorp 50)		

Colofon

ARON rapport 245 – Archeologische opgraving in het kasteel van Ordingen. Onderzoek uitgevoerd in opdracht van grondeigenaar R. Sleurs

Opdrachtgever: R. Sleurs
Projectleiding: Elke Wesemael
Uitvoering veldwerk: Inge Van de Staey en Elke Wesemael
Auteurs: Inge Van de Staey en Elke Wesemael
Bijdragen: /
Foto's en tekeningen: ARON bvba (tenzij anders vermeld)
Wettelijk depot: D/2015/12.651/28

*Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be
 Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.*

ARON bvba

Archeologisch Projectbureau
 Diesterstraat 44, bus 201
 3800 Sint-Truiden
www.aron-online.be
info@aron-online.be
 tel/fax: 011/72.37.95

Inhoudstafel

Inleiding	1
1. Het onderzoeksgebied.....	1
1.1 Algemene situering.....	1
1.2 Beknopte historiek van het onderzoeksgebied.....	2
1.3 Vroeger archeologisch onderzoek.....	5
2. Het archeologisch onderzoek.....	6
2.1 Doelstelling.....	6
2.2 Verloop en methodiek.....	6
3. Onderzoeksresultaten.....	7
Conclusie	10

Bijlagen

- Bijlage 1: Administratieve gegevens
- Bijlage 2: Lijst met afkortingen
- Bijlage 3: Tijdstabel
- Bijlage 4: Sporenlijst
- Bijlage 5: Fotolijst
- Bijlage 6: Overzichtsplan
- Bijlage 7: Profielen PP1 en PP2
- Bijlage 8: Vergunningen

Inleiding

Op 13 augustus 2015 werd, in opdracht van grondeigenaar *Richard Sleurs*, een archeologische opgraving uitgevoerd in het kasteel van Ordingen te Sint-Truiden. In het kader van een pré-advies, adviseerde het *Agentschap Onroerend Erfgoed* immers om de zones waar nieuwbouwwerken gepland zijn te laten opgraven.

Voorliggende rapport behandelt de resultaten van het onderzoek naar aanleiding van de uitbreiding aan de commandeurswoning in de noordwesthoek van het kasteeldomein.

Afb. 1. Globale situering van het onderzoeksgebied op de kaart van België (NGI, 2002)

1. Het onderzoeksgebied

1. 1. Algemene situering

Het onderzoeksgebied situeert zich in de gemeente Ordingen, deelgemeente van Sint-Truiden. Het kasteel, dat bereikbaar is langs een brede dreef vanuit de weg Ordingen-Dorp, wordt in het zuiden en westen door een gracht omgeven. Ten noorden en oosten wordt het terrein rondom het kasteel ingenomen door een verkaveling die in de jaren '60 van de vorige eeuw werd aangelegd ter hoogte van het vroegere kasteelpark (*Afb. 2*) (zie *infra*). Het te onderzoeken terrein is gekend onder de kadastrale referentie: Sint-Truiden, afdeling 10, sectie A, perceelnummer 44Z en bevindt zich in de noordwesthoek van het kasteeldomein.

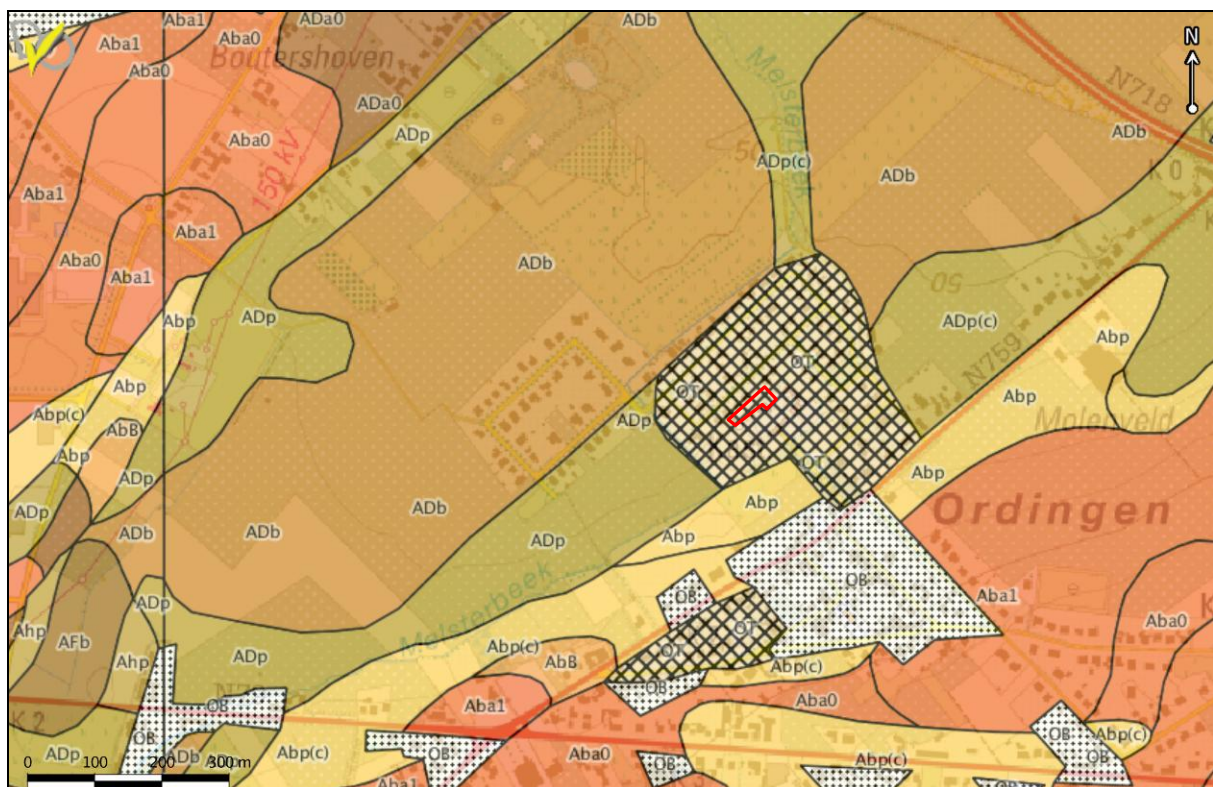

Afb. 2. Kleurenorthofoto met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood), schaal 1:2.500 (Bron: Bodemverkenner).

Het onderzoeksterrein is gelegen op ca. 52 m TAW en bevindt zich op de oostelijke oever van de Melsterbeek.

De gemeente Ordingen is gelegen op de overgang van het Haspengouws Plateau naar Vochtig Haspengouw. In deze streek bestaat het moedermateriaal waarin de bodem tot ontwikkeling is gekomen uit quartaire leem die tijdens de laatste ijstijd, de Weichsel-ijstijd (Laat-Pleistoceen), door sterke noordenwinden werd afgezet. Het tertiaire substraat dat onder de leemmantel aanwezig is, behoort tot de *Formatie van Hannut*. Deze formatie bestaat uit een grijsgroen zand met soms dunne kleihoudende intercallaties.

Op de bodemkaart (Afb. 3) wordt het terrein aangeduid als een OT-bodem, een sterk vergraven bodem. In de ruime omgeving komen leembodems voor, waarvan het type bodem afhankelijk is van de topografische situatie. Zo treffen we op de top en de randen van de plateaus Aba-bodems aan, zijnde droge leemgronden met een textuur B-horizont (Afb. 3, roos). Op de hellingen is een Abp(c) aanwezig, een droge colluviale leembodem die op geringe diepte (< 80 cm) een textuur B-horizont afdekt (Afb. 3, geel). In de depressies is het colluviale pakket zodanig dik dat met over een Abp-bodem, een droge bodem op leem zonder profielontwikkeling (Afb. 3, geel), spreekt. In de vallei van de Melsterbeek tenslotte, wordt een ADp-bodem, weergegeven, zijnde een matig droge tot matig natte leembodem zonder profielontwikkeling (Afb. 3, donkergeel). Ten noorden hiervan duidt de ADb-bodem een matig droge tot matig natte leembodem met structuur B-horizont aan (Afb. 3, oranje).

Afb. 3: Topografische kaart met overlap van de bodemkaart en aanduiding van het onderzoeksgebied (rood), schaal 1:7.500 (Bron: Bodemverkenner).

1.2 Beknopte geschiedenis van het onderzoeksgebied

Ordingen wordt voor het eerst vermeld in 1192 als *Ardinghen*. De heerlijkheid Ordingen vormde een *allodium*¹, afhankelijk van het allodiaal hof te Luik. In 1551 wordt het als leen van het kapittel van Maaseik vermeld. Achtereenvolgens is het in bezit van verschillende families, tot het in 1611 verkocht wordt aan de landcommanderij van Alden Biesen, die er de Commanderij van Ordingen opricht (zie *infra*).²

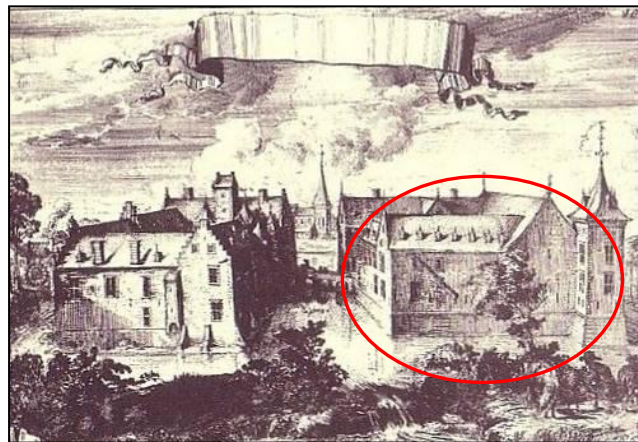
¹ Allodium is een Latijns begrip uit het leenstelsel dat in het Nederlands het best kan worden vertaald door eigengoed.

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/20999>

Het kasteel van Ordingen was een voormalige waterburcht, opgebouwd volgens de klassieke opperhof- en neerhofstructuur. De plaats speelde door zijn strategische ligging op de grens van het graafschap Loon, het prinsbisdom Luik en het hertogdom Limburg een belangrijke rol. Nadat de waterburcht tijdens de *Slag van Brustem*³ in 1467 (Afb. 12, CAI 158244) volledig verwoest werd, werd in de 16de eeuw een nieuwe burcht gebouwd door *W. de Horion*. In 1611 werd dit kasteel aangekocht door de landcommanderij Alden Biesen, die het in 1633 liet ombouwen tot commanderij van de Duitse Orde. Het zuiden van het 'neerhof' werd ingenomen door een poortgebouw met wachthuis, de commandeurswoning situeerde zich in het noorden. Op het 'opperhof' situeerde zich het verblijf der ordebroeders en een kapel.⁴

Op de *Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden*, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778, Afb. 4), is deze toestand afgebeeld. De commanderij wordt volledig door een gracht omgeven, die enkel in het zuiden ter hoogte van het poortgebouw onderbroken wordt. Het onderzoeksterrein zelf is bebouwd waarbij de noordoosthoek van deze gebouwen door een vertakking van de walgracht begrensd wordt. Een ets uit de 18de eeuw (Afb. 5), waarop het domein vanuit het noorden bekeken wordt, geeft een vergelijkbare toestand weer. Ter hoogte van de onderzoekszone is een gebouw met twee bouwlagen onder een zadeldak met dakkapellen op te merken.

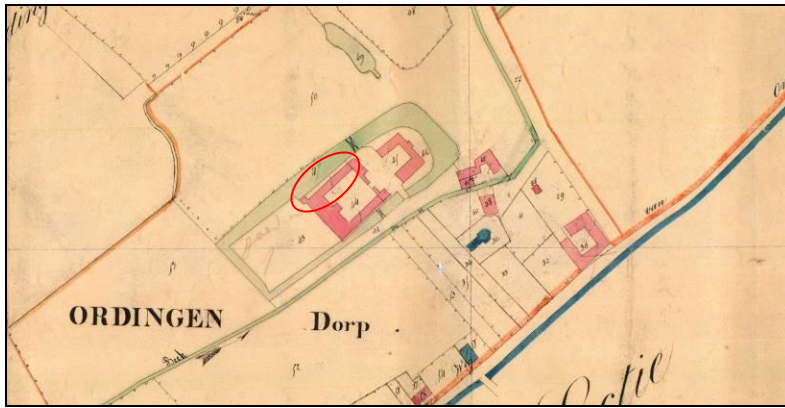
Links: Afb. 4: Detail uit de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld door Graaf de Ferraris (1771-1778) met aanduiding van het onderzoeksgebied (geel) (Bron: Geopunt).

Boven: Afb. 5: Ets, 18de eeuw met aanduiding van de onderzoekszone. (Bron: Stadsarchief Sint-Truiden).

In het begin van de 19de eeuw, verving *P. de Libotton*, die het goed na de onteigening tijdens de Franse bezetting gekocht had, het noordoostelijke deel van de burcht. Het verblijf van de ordebroeders en de kapel werden vervangen door een kasteel in laatclassicistische stijl. Het geheel wordt nog steeds door een walgracht omsloten. Deze gracht omsluit in het zuidwesten een groter geheel, dat evenwel onbebouwd was. Op het *Primitief Kadasterplan* (Afb. 6, 1823-1842), de *Atlas der buurtwegen* (Afb. 7, 1845) en de *Vandermalenkaart* (Afb. 8, 1853) is deze toestand duidelijk afgebeeld. De onderzoekszone wordt nog steeds als bebouwd weergegeven.

³ Sint-Truiden en omgeving behoorden in de 15de eeuw tot het prinsbisdom Luik, geleid door een prins-bisschop. Vele heersers probeerden hun greep op dit gebied te versterken door eigen familieleden tot prins-bisschop te laten benoemen. In 1465 kon de machtige hertog van Bourgondië, Filips de Goede, zijn neef Lodewijk van Bourbon tot prins-bisschop laten aanstellen. Maar deze wou de rechten en vrijheden van zijn steden inperken. Bij de dood van Filips de Goede, één jaar later, verjoegen de 'goede' steden in het prinsbisdom Luik hun onpopulaire prins-bisschop. Karel de Stoute, de zoon en opvolger van Filips de Goede, stuurde een leger naar het opstandige gebied en belegerde Sint-Truiden. In de buurt van Brustem kwam het aanrukkende leger van de Luikenaars op 28 oktober 1467 recht tegenover de Bourgondische troepen te staan. (www.erfgoedcelsintruiden.be)

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/23085>

Afb. 6: Detail uit het Primitief Kadasterplan (1823-1842) met situering van het onderzoeksterrein (rood). (Bron: Stadsarchief Sint-Truiden).

Afb. 7: Detail uit de Atlas van de Buurtwegen met situering van het onderzoeksterrein (rood). (Bron: Geopunt).

Afb. 8: Detail uit de Vandermaelenkaart met situering van het onderzoeksterrein (rood). (Bron: Geopunt).

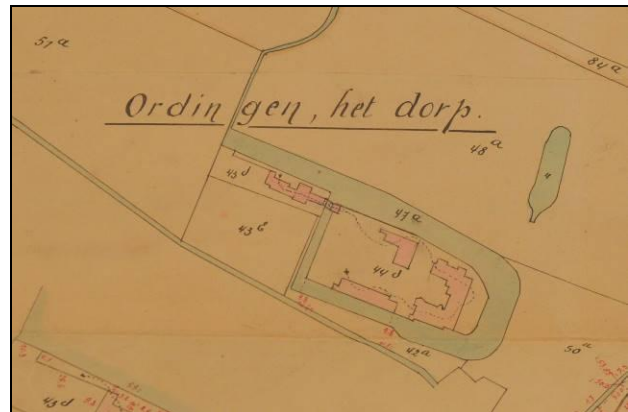
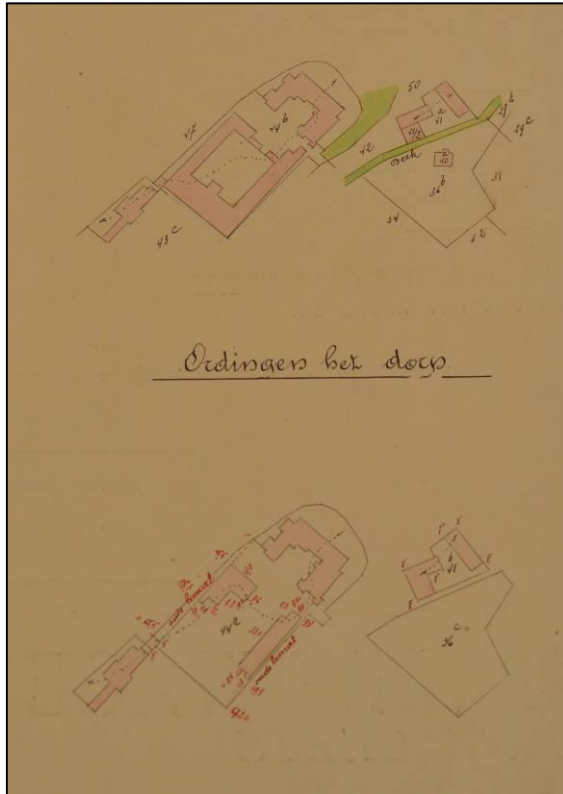

Afb. 9: Detail van de topografische kaart uit 1878. (Bron: Le patrimoine cartographique de Wallonie).

Het laat-classicistisch kasteel werd in de tweede helft van de 19de eeuw vervangen door het huidige, neo-renaissance kasteel, gebouwd in opdracht van *H. de Pitteurs Hiegaerts*. Toen hij 1863 overleed werd het kasteel eigendom van zijn derde zoon, Léon. Deze verbouwde het kasteel grondig in 1879 en legde een grote kunstverzameling aan. De *topografische kaart uit 1878* (Afb. 9) geeft rondom het kasteel in noordelijke en oostelijke richting een uitgestrekte parktuin weer. Het onderzoeksterrein blijft op deze kaart nog steeds bebouwd.

Deze situatie blijft ongewijzigd tot 1930. Op dat moment worden de gebouwen op de onderzoekszone, met uitzondering van een hoektoren ten westen hiervan, afgebroken (Afb. 10). In 1936 wordt de gracht heraangelegd: vanaf dan situeert deze zich in het westen tussen de afgebroken gebouwen en een gebouw ten westen hiervan (Afb. 11).⁵

Links: Afb. 10: Kadasterplan uit 1931 (Bron: Archief Kadaster Hasselt).

Boven: Afb. 11: Kadasterplan uit 1937 (Bron: Archief Kadaster Hasselt.)

Een Duits bombardement in 1940, moeilijkheden met restauratiedossiers en familieruzies waren aanleiding voor een nieuwe verkoop de jaren '60 van de vorige eeuw. In het commandeurshuis werd vanaf dan een restaurant en taverne uitgebaat. De grachten werden gedempt en de parktuin werd op dat moment verkaveld voor de bouw van eengezinswoningen.⁶ Onder de huidige eigenaar – sinds 1997 – ondergaat het volledig kasteelgedeelte een restauratie om er een hotel-restaurant uit te baten.

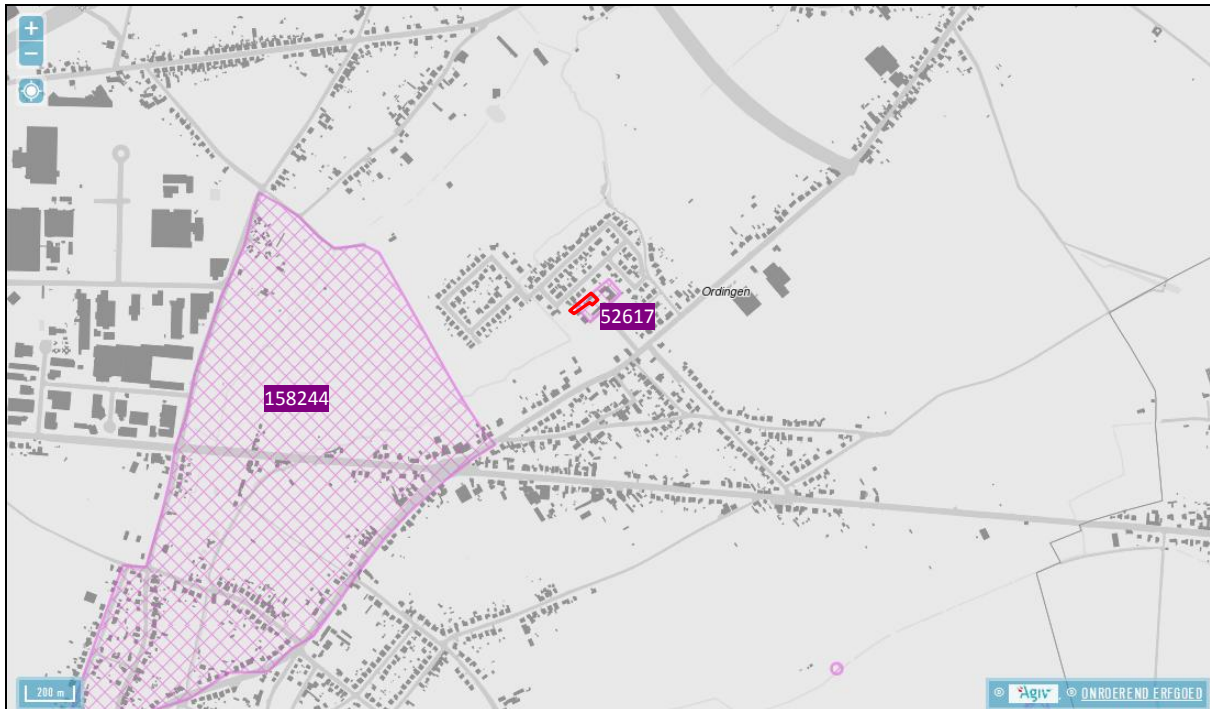
1.3 Vroeger archeologisch onderzoek

Hoewel op het kasteeldomein tot op heden geen archeologisch onderzoek werd uitgevoerd, wordt op de *Centraal Archeologische Inventaris* (Afb. 12) ter hoogte van het terrein CAI 52617 aangeduid. Deze locatie verwijst naar de oorspronkelijke waterburcht met klassieke opperhof en neerhofstructuur.

De zuidwestelijk gelegen CAI 158244 geeft de afbakening van het Slagveld van Brustum weer. Aangezien van deze slag geen vondsten bekend zijn, kunnen geen uitspraken gedaan worden met betrekking tot de conservering van het archeologisch erfgoed. Toch werd vastgesteld dat het originele landschap in deze omgeving grotendeels behouden bleef.

⁵ Op basis van mutatieschetsen uit het Kadasterarchief te Hasselt.

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/23085>

Afb. 12: Detail uit de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van de omliggende vindplaatsen en het onderzoeksterrein (zwart). (Bron: Geo.onroerenderfgoed.be).

2. Het archeologisch onderzoek

2.1 Doelstelling

In het kader van een pré-advies, adviseerde het Agentschap Onroerend Erfgoed om een archeologische opgraving te laten uitvoeren in het Kasteel van Ordingen (Sint-Truiden) in de zone waar nieuwbouwwerken gepland zijn. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s).
- Welke sporen van het oude kasteel zijn nog aanwezig in de zone van de nieuwbouw voor het hotel?
- Zijn er meerdere fases in de deze bebouwing te herkennen?
- Wat is de relatie tot het historisch bebouwde deel van het kasteel en de andere opgravingszones?

2.2 Verloop en methodiek

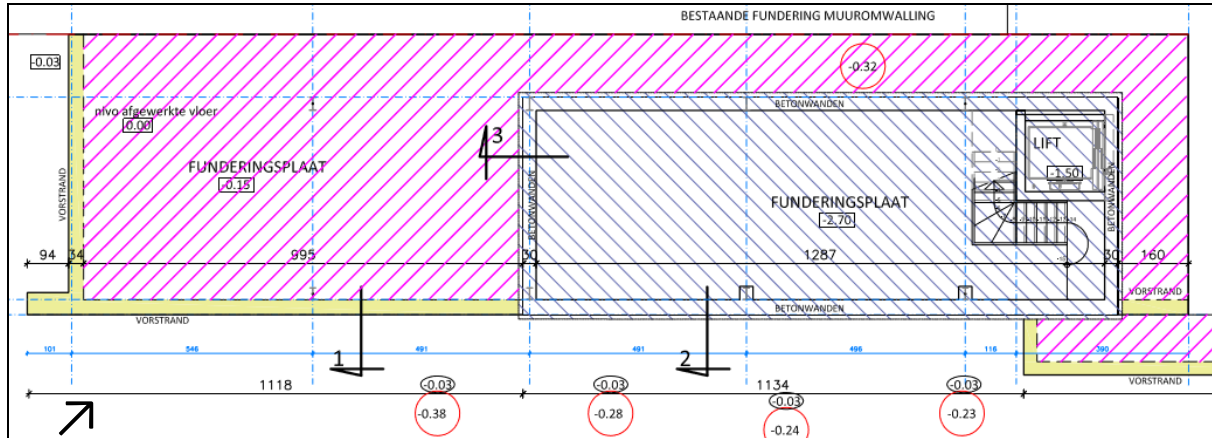
Een vergunning voor het uitvoeren van een archeologische opgraving werd op naam van *Elke Wesemael* bij het Agentschap Onroerend Erfgoed aangevraagd. Deze vergunning werd op 3 maart 2015 afgeleverd onder het dossiernummer 2015/068. Een vergunning voor het gebruik van een metaaldetector werd afgeleverd onder dossiernummer 2015/068(2) en stond tevens op naam van *Elke Wesemael*.⁷

Voorafgaandelijk aan het onderzoek vond begin januari 2015 een startvergadering op locatie plaats waarop *Ingrid Vanderhoydonck* (Onroerend erfgoed), *Eddy Gerinckx* (coördinator), *Richard Sleurs* (grondeigenaar) en *Elke Wesemael* (Aron bvba) aanwezig waren. Tijdens deze vergadering werd duidelijk dat de beoogde

⁷ Zie bijlage 8.

verstoring zich beperkt in de zone ten zuiden van de zogenaamde commandeurswoning (nieuwe hotel). Op basis van deze gegevens werd overeengekomen om enkel deze zone te onderzoeken.⁸

De opgravingszone bevindt zich in de noordoosthoek van het kasteelterrein en heeft een oppervlakte van ca. 200 m². Begin augustus 2015 werden de betonnen platen weggehaald, waarna het archeologisch onderzoek op 13 augustus 2015 werd uitgevoerd door *Inge Van de Staey* en *Elke Wesemael*.

Afb. 13: Detailplan van de te verstoren zone met in het grijs de zone van de aan te leggen kelder.

In het zuidwesten van de te verstoren zone (Afb. 13, roos gearceerd) is een afgraafdiepte van slechts 40 cm onder het niveau van de afgewerkte vloer voorzien). Op deze diepte werd het terrein door een recente gele zandlaag (stabilisé) en puinlaag ingenomen. Archeologische resten konden in deze zone niet waargenomen worden.

De noordoostelijke zone zal door de aanleg van een kelder en liftkoker tot een diepte van max. 3,00 m verstoord worden (Afb. 13, grijs gearceerd). Deze zone werd door middel van een rechthoekige werkput (WP1, 13 x 9 m, 120 m²) onderzocht.⁹ In eerste instantie werd hiervoor een vlak (vlak 1) aangelegd op een diepte van 50 cm onder het afgewerkte vloerniveau. Om de voorziene verstoringdiepte van de kelder verder te onderzoeken, werden bijkomend twee profielputten (PP1 en PP2) gegraven.¹⁰ PP1 (ca. 1,40 m 1m) bereikte een diepte van 2,20 m onder vlak 1 (cfr. -2,70 m onder het afgewerkte vloerniveau). PP2 (ca. 1,20 x 1,20 m) werd, omwille van het opkomende grondwater en het instorten van het profiel van PP1 minder diep (cfr. tot op een diepte van 1,20 m onder vlak 1, -1,70 m onder het niveau van de afgewerkte vloer) aangelegd. Na de aanleg van de werkput en proefputten werden de contouren van de werkput, de profielputten, de sporen en de maaiveldhoogtes digitaal ingemeten. Bij de uitwerking van het onderzoek werd een databank opgesteld met een fotolijst en een sporenlijst.¹¹ De veldtekeningen werden eveneens gedigitaliseerd.

3. Onderzoeksresultaten

Werkput 1 (Afb. 14) werd in de noordoosthoek door drie recente kuilen verstoord. Ook werd in het midden van de werkput een rechtlijnige insteek en een recente afvoerbuis aangesneden. Net ten zuidwesten hiervan kwam bovendien een ronde betonnen put tevoorschijn.

In het verlengde van de nog bestaande bebouwing (Afb. 15) werd een NO-ZW georiënteerde muur (S1) aangesneden. Deze 55 cm brede muur kon over een afstand van 8,7 m gevolgd worden. Dat de muur verder in zuidwestelijke richting doorliep, wordt duidelijk op basis van het bruinigrijze met rood gevlekte uitbraakspoor S4 met tal van brokken baksteen en kalkmortel erin. De muur, opgetrokken in staand verband, was opgebouwd

⁸ In de bijzonder voorwaarden werd in eerste instantie melding gemaakt van drie opgravingszones: met een oppervlakte van ca. 980 m² (feestzaal) + 47 m² (nieuwbouw naast de HS-cabine) + ca. 200 m² (hotel). Het is enkel de zone van het hotel die verstoord zal worden en verder onderzocht werd.

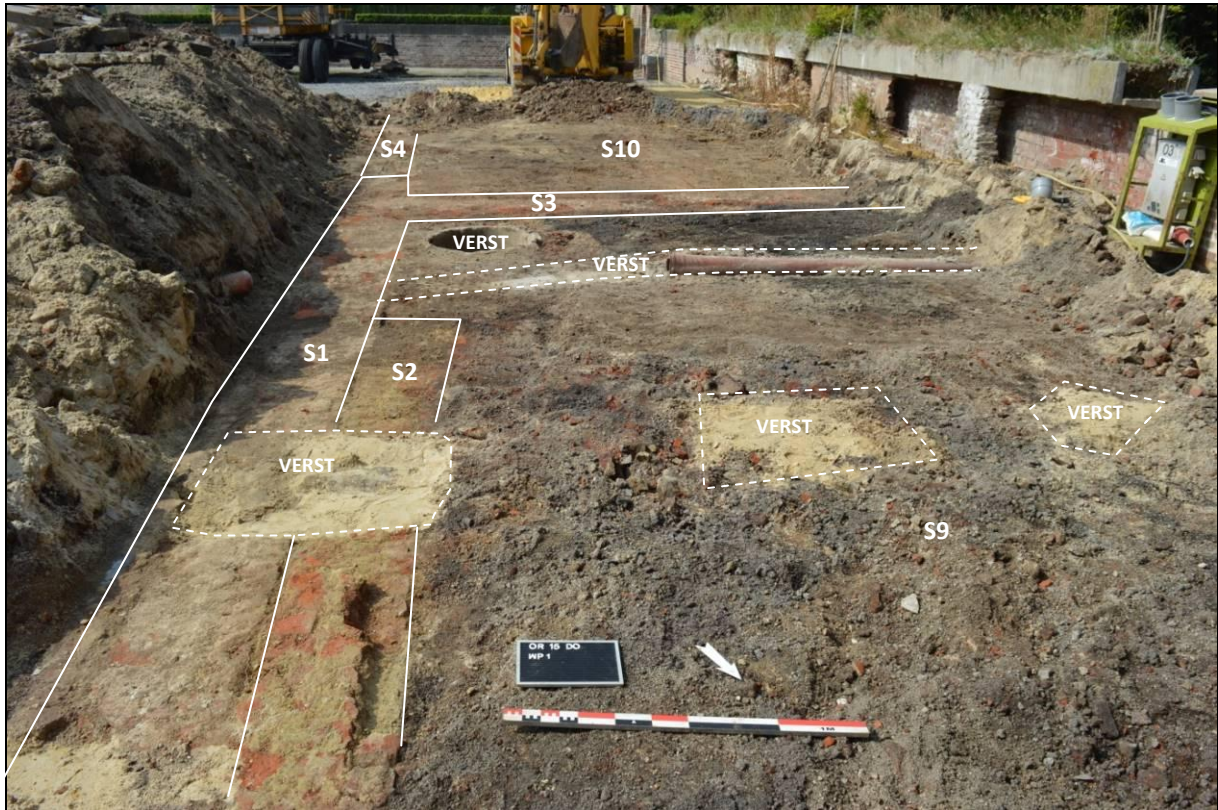
⁹ Bijlage 6.

¹⁰ Bijlage 7.

¹¹ Bijlagen 4 en 5.

uit bakstenen (formaat 24,5 x 11 x 6 cm) met een lichtbeige tot witte zandige kalkmortel. In het zuidwesten van de werkput werd met S3 eenzelfde muur aangeduid: deze muur vertrok vanuit S1 in noordwestelijke richting en was vergelijkbaar opgebouwd met S1. S3 werd ter hoogte van profielput 2 verder onderzocht. In deze profielput werd duidelijk dat de muur acht baksteenlagen dik bewaard bleef en rustte op een ca. 60 cm dikke fundering, opgebouwd uit een groengele Gobertangesteen die tussen twee rijen baksteen gevat zat (Afb. 16).

Afb. 14: WP1

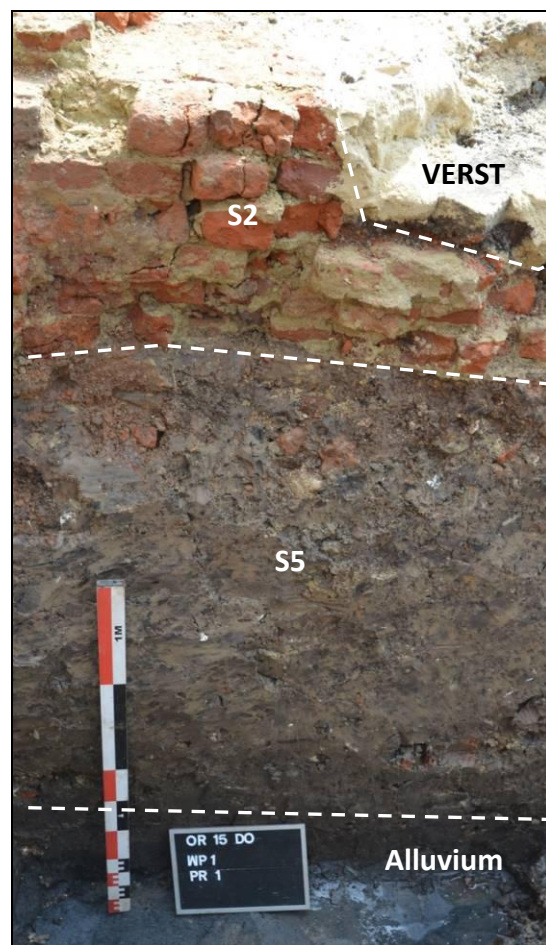
Afb. 15: Zicht op WP1 waarop duidelijk wordt dat de aangetroffen muur, doorloopt in het verlengde van de nog bestaande bebouwing

Muren S1, S3 en uitbraakspoor S4 maken deel uit van eenzelfde NO-ZW georiënteerd gebouw, dat op basis van vergelijkbare baksteenformaten vanaf de 15de eeuw gedateerd¹² wordt en gekoppeld kan worden aan een voorloper van de op de oude kaarten aangeduide bebouwing.

Afb. 16: WP1, PP2, S3

Afb. 17: WP1, PP1, S2 en S5

In de noordoosthoek van de werkput werd met S2 een tweede NO-ZW georiënteerde muur aangeduid. Deze muur - ca. 25 cm breed - kon over een afstand van 5,2 m gevolgd worden en was opgebouwd uit drie rijen bakstenen (22 cm x 10 cm x 5 cm) in staand verband. De mortel bestond eerder uit een groene kalkmortel. Profielput 1 (Afb. 17) gaf weer dat deze muur tot op een diepte van ca. 60 cm bewaard was en niet gefundeerd werd. Deze muur situeert zich tegen S1 en kan als binnenmuur worden beschouwd.

Verder werd de werkput in vlak 1 ingenomen door meerdere puinlagen. Het betreft S9, S10 en S11¹³, met een donkerzwarte tot bruine gevlekte lemige vulling met tal van bouwpuin erin. In profielputten 1 en 2 werden onder deze puinlagen meerdere ophogingslagen aangesneden (S5, S8). Deze lagen hadden een bruingrijze tot zwartgrijze kleivulling en bevatten tal van brokken houtskool, baksteen, mortel en schelpfragmenten. Hoewel

¹² Strijbos H. (1996) Middeleeuwse baksteenformaten. Productie en formaten in oostelijk Noord-Brabant, in: *Ons heem*, jg. 48, p 17;

"Zeebrugge-Achterhaven" - Hartoch E. (2009) Archeologisch onderzoek naar baksteenovens in Vlaanderen, een overzicht, in: oost T; en Van de Voorde E. (2006) *In vuur en vlam! (Jaarboek voor Geschiedenis en Volkskunde, 1)*, Boom, p 107 -111 + zie ook Patrouille E. (2001) Middeleeuwse sporen in de achterhaven van Zeebrugge, in: *Archaeologia Mediaevalis*, 24, p. 55-56; Patrouille E. (2002) Laatmiddeleeuwse baksteenindustrie te Zeebrugge (prov. West-Vlaanderen), in: *Archeologie in Vlaanderen* 6, p. 243-260.

"Tienen-Grijpenveld" - Hartoch E. (2009) Archeologisch onderzoek naar baksteenovens in Vlaanderen, een overzicht, in: oost T; en Van de Voorde E. (2006) *In vuur en vlam! (Jaarboek voor Geschiedenis en Volkskunde, 1)*, Boom, p 87-92.

"Tongeren-Moerestraat" - Hartoch E. (2009) Archeologisch onderzoek naar baksteenovens in Vlaanderen, een overzicht, in: oost T; en Van de Voorde E. (2006) *In vuur en vlam! (Jaarboek voor Geschiedenis en Volkskunde, 1)*, Boom, p 74-78.

¹³ S11 werd ter hoogte van profielput 2 aangeduid onder laag S10.

geen van deze lagen dateerbaar materiaal opleverde, betreft het op basis van gelijkaardige lagen uit eerder opgravingen¹⁴ en de ligging onder een 15de eeuwse muur vermoedelijk de oudere opvullingslagen voor de aanleg van het neerhof. In profielput 1 werd op een diepte van ca. 2,50-2,60 m een zwartgrijs alluviaal pakket aangesneden.

Conclusie

Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?

Welke sporen van het oude kasteel zijn nog aanwezig in de zone van de nieuwbouw voor het hotel?

Wat is de relatie tot het historisch bebouwde deel van het kasteel?

In het verlengde van de nog bestaande bebouwing (cfr. commandeurswoning) werd een NO-ZW georiënteerde muur (S1) aangesneden. Deze muur kon over een afstand van 8,7 m gevolgd worden en liep oorspronkelijk door in zuidwestelijke richting (cfr. uitbraakspoor S4). De muur, opgetrokken in staand verband, was opgebouwd uit bakstenen (formaat 24,5 x 11 x 6 cm) met een lichtbeige tot witte zandige kalkmortel. Met S3 werd eenzelfde muur aangeduid, die vanuit S1 in noordwestelijke richting vertrok. In profielput 2 werd duidelijk dat deze muur acht baksteenlagen dik bewaard bleef en rustte op een ca. 60 cm dikke fundering, opgebouwd uit een groengele Gobertangesteent die tussen twee rijen baksteen gevat zat. Muren S1, S3 en uitbraakspoor S4 maken deel uit van eenzelfde NO-ZW georiënteerd gebouw, dat op basis van vergelijkbare baksteenformaten vanaf de 15de eeuw gedateerd wordt en gekoppeld kan worden aan een voorloper van de op de oude kaarten aangeduide bebouwing.

In de noordoosthoek van de werkput werd met S2 een tweede NO-ZW georiënteerde muur aangeduid. Deze muur was opgebouwd uit drie rijen bakstenen (22 cm x 10 cm x 5 cm) in staand verband. De mortel bestond eerder uit een groene kalkmortel. Profielput 1 gaf weer dat deze muur tot op een diepte van ca. 60 cm bewaard was en niet gefundeerd werd, waardoor deze muur eerder als binnenmuur kan geïnterpreteerd worden.

Verder werd de werkput ingenomen door meerdere opvullings- en/of puinlagen. In profielputten 1 en 2 werden onder deze lagen verschillende ophogingslagen aangeduid. Het betreft vermoedelijk de oudere opvullingslagen voor de aanleg van het neerhof. In profielput 1 werd op een diepte van ca. 2,60 m een zwartgrijs alluviaal pakket aangesneden.

Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s).

De aangetroffen muurfragmenten maken mogelijk deel uit van de 15de-16de-eeuwse bebouwing van het kasteel, dat heropgericht werd na de verwoesting van de waterburcht tijdens de *Slag van Brustem* in 1467. In 1611 werd dit kasteel aangekocht door de landcommanderij Alden Biesen, die het in 1633 liet ombouwen tot commanderij van de Duitse Orde. Hierbij werd een commandeurswoning ingericht, mogelijk in een reeds bestaand gebouw. Deze commandeurswoning situeert zich ten oosten van de onderzoekszone, maar spreidde zich op basis van de resultaten van dit onderzoek ook al in de 15de eeuw naar het westen uit.

Zijn er meerdere fases in de deze bebouwing te herkennen?

Tijdens het onderzoek kon met zekerheid één fase van bebouwing worden vastgesteld. Of ook binnenmuur (S2) vanaf de 15de eeuw gedateerd kan worden of in een latere fase aangebouwd werd, blijft onduidelijk.

Wat is de relatie tot de andere opgravingszones?

Niet van toepassing

---

¹⁴ Zie ook Lanaken-Pietersheim. LAUWERS B., VROOMANS J.-M. en WESEMAEL E. (2007) *Archeologisch onderzoek in het kader van de restauratie van de burchtruïne Pietersheim te Lanaken* (ARON rapport 14), Tongeren.

Bijlagen

Bijlage 1: Administratieve gegevens

Bijlage 2: Lijst met afkortingen

Bijlage 3: Tijdstabel

Bijlage 4: Sporenlijst

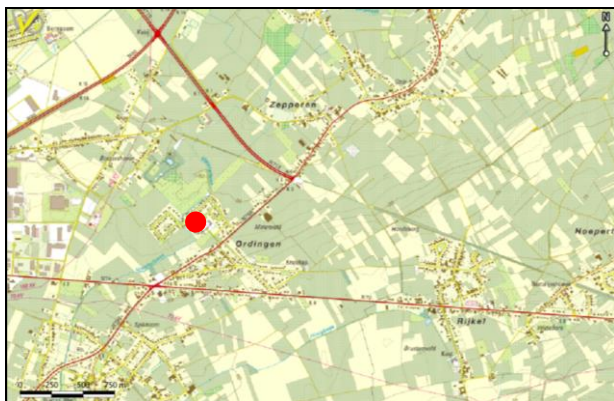
Bijlage 5: Fotolijst

Bijlage 6: Overzichtsplan

Bijlage 7: Profielen PP1 en PP2

Bijlage 8: Vergunningen

Projectcode:	OR-15-DO
Vindplaatsnaam	Ordingen, Kasteel van Ordingen (Ordingen-Dorp 50)
Opdrachtgever:	Mr. R. Sleurs, Ordingen-dorp 50, 3800 Ordingen
Opdrachtgevende overheid:	Onroerend Erfgoed
Uitvoerder:	Aron bvba
Vergunninghouder:	Elke Wesemael
Dossiernummer vergunning:	2015/068
Begin vergunning:	9 maart 2015
Einde vergunning:	Einde der werken
Aard van het onderzoek:	Archeologische opgraving
Begindatum onderzoek:	13 augustus 2015
Einddatum onderzoek:	13 augustus 2015
Provincie:	Limburg
Gemeente:	Sint-Truiden
Deelgemeente:	Ordingen
Adres:	Ordingen-Dorp 50
Kadastrale gegevens:	Afd. 10, Sect. A, nr. 44z
Coördinaten:	X: 210895, Y: 167408
Totale oppervlakte:	200 m ²
Te onderzoeken:	120 m ²
Onderzochte oppervlakte:	120 m ²
Bodem:	OB
Archeologisch depot:	Mr. R. Sleurs, Ordingen-dorp 50, 3800 Ordingen

Afb: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV).

Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Sint-Truiden, Ordingen-Dorp 50, Kasteel van Ordingen
Omschrijving van de archeologische verwachtingen:	<p>Zogenaamd "Kasteel van Ordingen", voormalige waterburcht. Oorspronkelijk slot van de Heren van Ordingen; speelde door zijn strategische ligging op de grens van het graafschap Loon, het prinsbisdom Luik en het hertogdom Limburg een belangrijke rol; verwoest tijdens de slag van Brustem (1467), maar heropgebouwd door W. de Horion tijdens de 16de eeuw. In 1611 aangekocht door de landcommanderij Alden Biesen, en in 1633 omgebouwd tot commanderij der Duitse Orde; de burcht bleef in die vorm behouden tot begin 19de eeuw, toen P. de Libotton, die het goed na de onteigening tijdens de Franse bezetting gekocht had, het verblijf der ordebroeders en de kapel verving door een kasteel in laat-classicistische stijl; dit kasteel werd in de tweede helft van de 19de eeuw vervangen door het huidige, neorenaissancekasteel, gebouwd in opdracht van H. de Pitteurs Hiegaerts.</p> <p>In zijn huidige vorm een omgracht complex, op de noordelijke oever van de Melsterbeek, en bereikbaar langs een brede dreef; het park werd in de loop der zestiger jaren verkaveld en gerooid. Van de 17de-eeuwse commanderij bleven de volgende delen bewaard: het poortgebouw met wachthuis, een hoektoren, en het commandeurshuis (CAI 52617).</p>
Wetenschappelijke vraagstelling m.b.t. het onderzoeksgebied:	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten? - Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s). - Welke sporen van het oude kasteel zijn nog aanwezig in de zone van de nieuwbouw voor het hotel? - Zijn er meerdere fases in de deze bebouwing te herkennen?

	- Wat is de relatie tot het historisch bebouwde deel van het kasteel en de andere opgravingszones?
Geplande werkzaamheden:	Bouw van een hotel
Eventuele randvoorwaarden:	Conform de bijzondere voorwaarden

Kleur:

Blauw	BL
Bruin	BR
Donker (kleur)	DO
Geel	GE
Gevlekt	VL
Grijs	GR
Groen	GRO
Leemkleurig	LE
Licht (kleur)	LI
Mergelkleur	ME
Oranje	OR
Paars	PA
Roest(kleurig)	ROE
Rood	RO
Wit	WI
Zwart	ZW

Samenstelling:

Baksteen	Ba
Breuksteen	Bs
Grind	Gr
Hout	Ho
Houtskool	Hk
Kalk	Ka
Kalksteen	Ks
Kei	Kei
Kiezel	Kz
Klei	Kl
Leem	Le
Leisteen	Lei
Mergel	Me
Moederbodem	Moe
Mortel	Mo
Natuursteen	Ns
Dakpan	Dp
Silex	Si
Slak	Sl
Steenkool	Sk
Verbrand	Vb
Zand	Za
Zandsteen	Zs
Zavel	Zv
Ijzeroxide	Fe
Fosfaat (groene band)	Ff
Mangaan	Mn

Hoeveelheid:

Zeer weinig	zw
Weinig	w
Matig	m
Veel	v
Zeer veel	zv

Periodes:

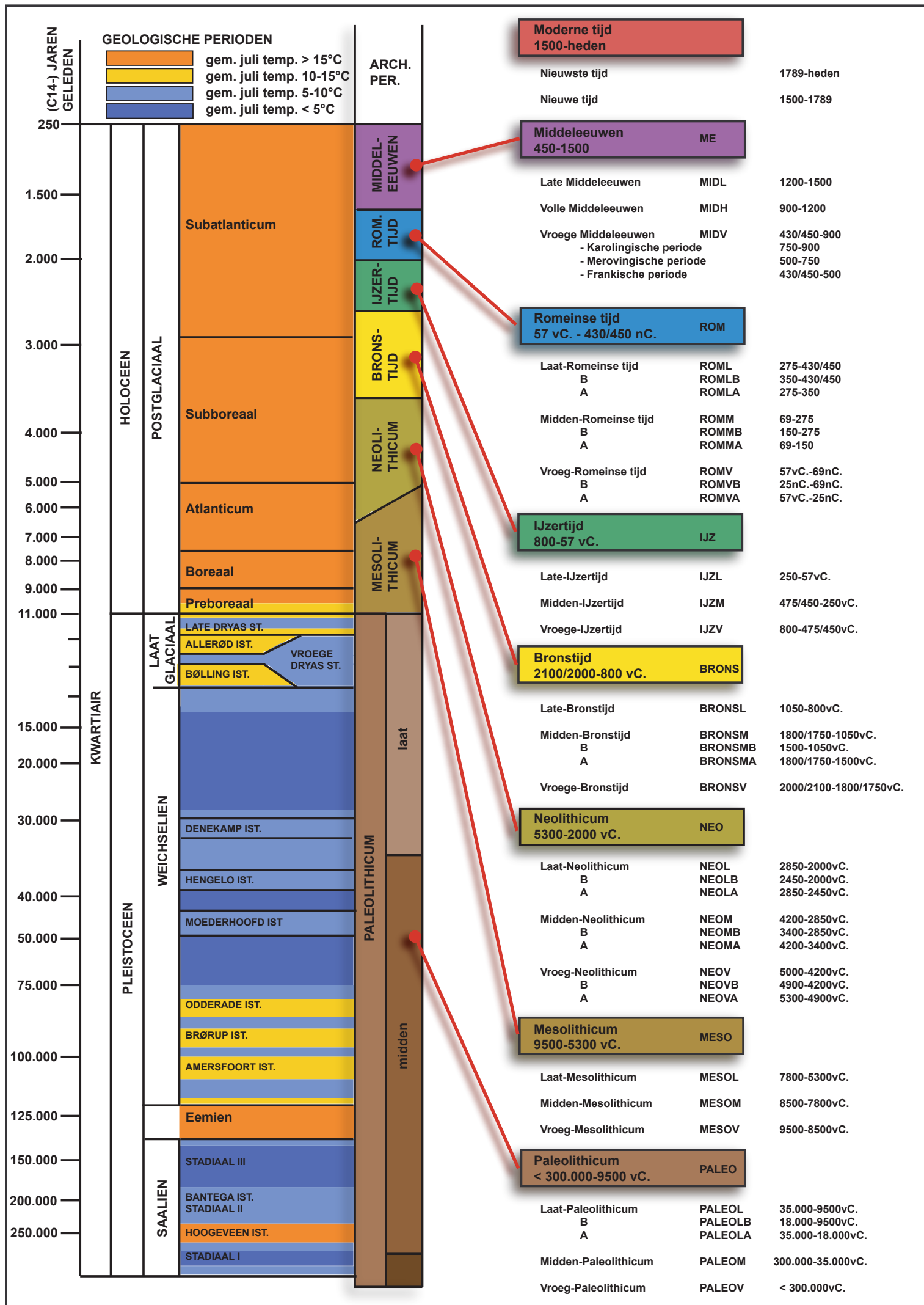
Bronstijd	BRONS
- Vroege Bronstijd	BRONSV
- Midden Bronstijd	BRONSM
- Late Bronstijd	BRONSL
IJzertijd	IJZ
- Vroege IJzertijd	IJZV
- Midden IJzertijd	IJZM
- Late IJzertijd	IJZL
Romeins	ROM
- Vroeg Romeins	ROMV
- Midden Romeins	ROMM
- Laat Romeins	ROML
Middeleeuwen	MID
- Vroege Middeleeuwen	MIDV
- Volle Middeleeuwen	MIDH
- Late Middeleeuwen	MIDL
- Post Middeleeuwen	MIDP

Materiaalcategorie:

Glas	GL
Keramik	AW
Metaal	ME
Mortel	MO
Organisch	OR
Pleisterwerk	PL
Terracotta	TC
Steen	ST

Aardewerk:

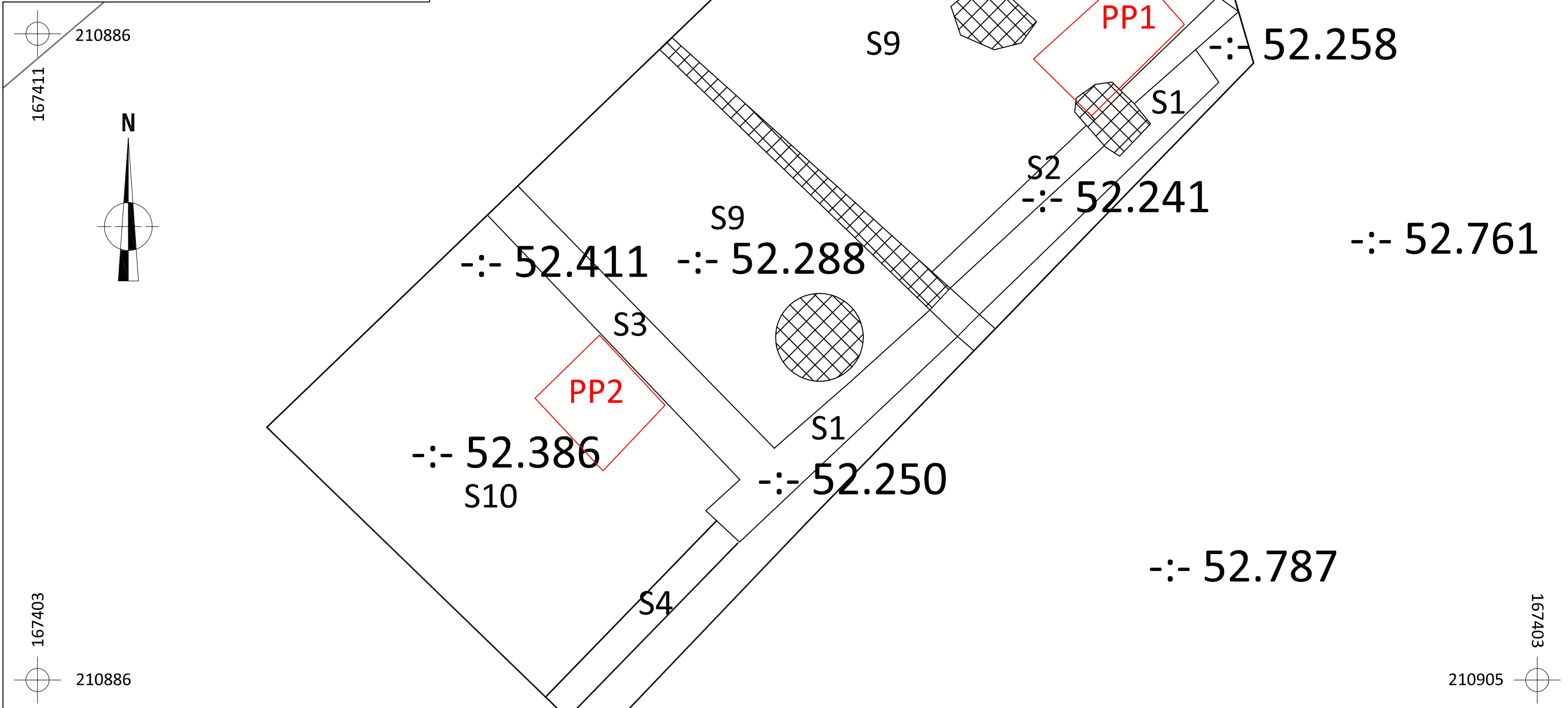
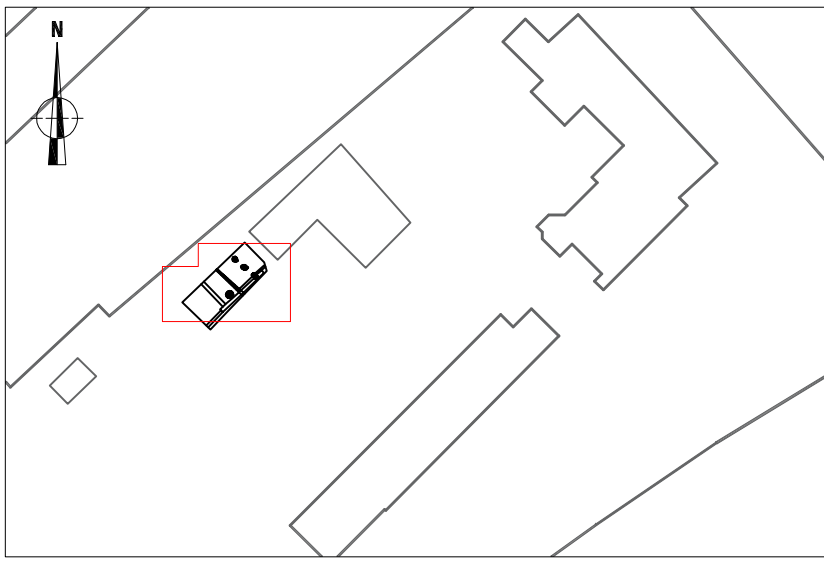
Dikwandig (ROM)	DW
Dikwandig amfoor (ROM)	AM
Dikwandig dolium (ROM)	DO
Dikwandig wrijfschaal (ROM)	MO
Gebronsd (ROM)	GB
Geglazuurd (MID)	+ GL
Geverfd (ROM)	GV
Gladwandig (ROM)	GW
Grijsbakkend (MID)	GRIJS
Handgevormd	HA
Kurkwaar	KU
Maaslands witbakkend (MID)	MAAS-TG1
Maaslands roodbakkend (MID)	MAASL-TG3
Pompejaans rood (ROM)	PR
Porselein	PORS
Protosteengoed (MID)	PSTG
Roodbakkend (MID)	ROOD
Roodbeschilderd (MID)	RBES
Ruwwandig (ROM)	RW
Steengoed (MID)	STG
Terra nigra (ROM)	TN
Terra rubra (ROM)	TR
Terra sigillata (ROM)	TS
Lowlands (ROM)	LOW
Witbakkend (MIDP)	WIT

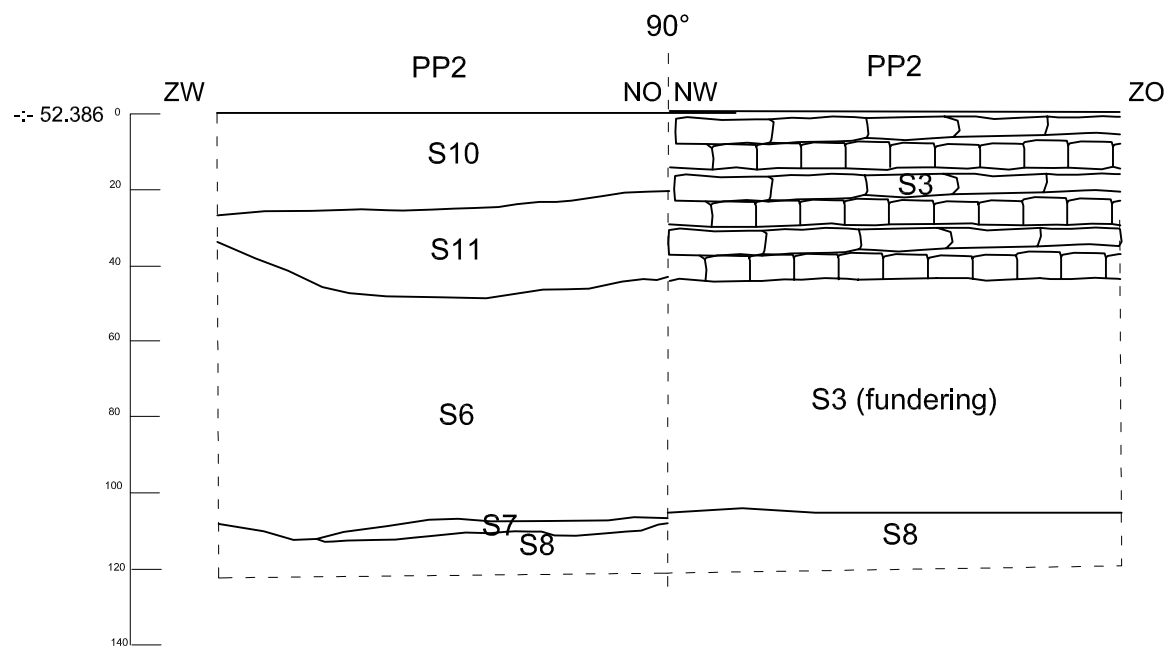
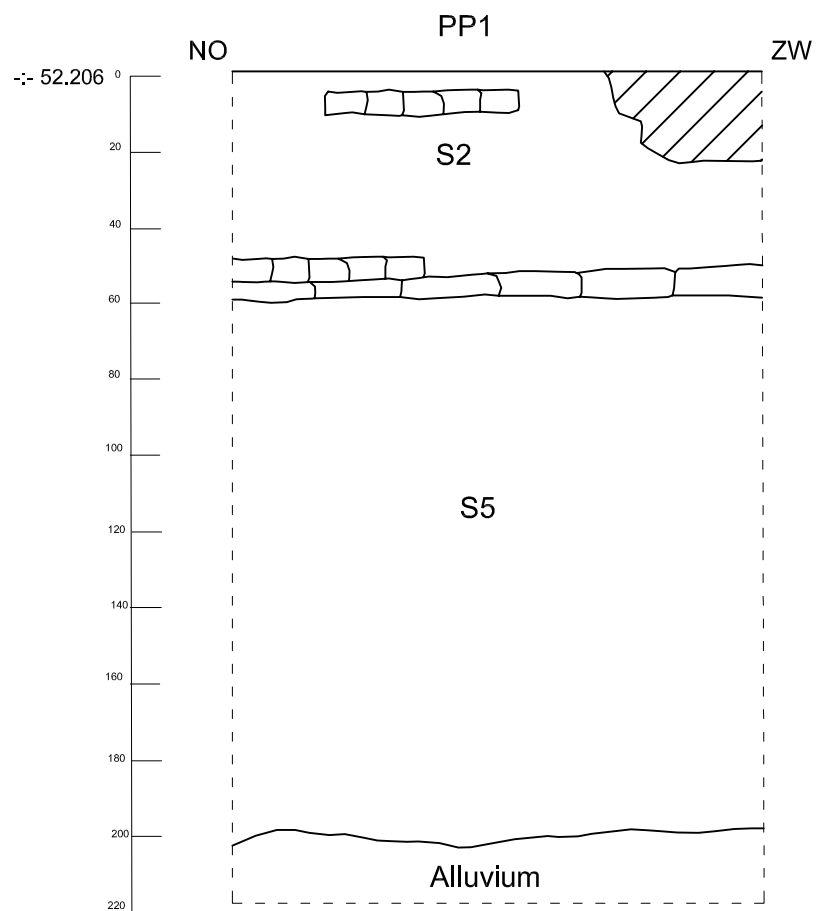
Spoor	Laag	WP	Vlak	Coupe	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Begin	Einde	Relaties
1	0	1	1	Nee	Muur	In het verlengde van de bestaande bebouwing	Langwerpig	8,7 m waarneembaar, ca. 55 cm breed	RO + WI	Ba (24,5 x 11 x 6 cm) + WI-BEI KaMo	NO-ZW	15de eeuw	/	S3
2	0	1	1	Nee	Muur	Tegen S1, binnenmuur, in staand verband, ca. 60 cm diep bewaard	Langwerpig	5,2 m waarneembaar, ca. 25 cm breed	RO + GR	Ba (22 x 10 x 5 cm) + GRO KaMo	NO-ZW	/	/	/
3	0	1	1	Nee	Muur	Haaks op S1, 8 bakstenen dik in staand verband, steunend op fundering (ca. 60 cm) van Gobertangesteent en baksteen	Langwerpig	4,7 m waarneembaar, ca. 55 cm breed	RO + WI	Ba (24,5 x 11 x 6 cm) + WI-BEI KaMo	ZO-NW	15de eeuw	/	S1
4	0	1	1	Nee	Uitbraakspoor	Uitbraakspoor S1	Langwerpig	/	BRGR + RO	Ba + KaMo + Le	NO-ZW	/	/	/
5	0	PP1	1	Ja	Ophogingslaag	/	/	/	BRGR + VL BR	Le-Kl + Hk, Ba, KaMo, schelpen (m)	/	/	/	/
6	0	PP2	1	Ja	Opvullingslaag	/	/	/	LIBRGR + VL GRO	Kl + Br Hk, Ba (m)	/	/	/	/
7	0	PP2	1	Ja	Insteek	Restant insteek muur S3	/	/	/	BR Ba en Mo (v)	/	/	/	/
8	0	PP2	1	Ja	Ophogingslaag	/	/	/	DOGR	Le-Kl + Sp Ba, Mo, schelpen (m)	/	/	/	/
9	0	1	1	Ja	Puinlaag	/	/	/	DOGR - ZW	Le + Br Ba, Puin, Mo, Sk (zv)	/	/	/	/
10	0	1	1	Ja	Puinlaag	/	/	/	BR + VL GE en GR	Le + Br Ba, Puin	/	/	/	/
11	0	1	1	Ja	Puinlaag	/	/	/	ZWGR + VL GR	Le + Br Ba, Puin, Sk (v)	/	/	/	/

DSC-nummer	Soort opname	Werkput	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit
2242-2245	Werkfoto	1	/	/	/
2246-2247	Werkfoto	1	/	Aanleg vlak	/
2248-2253	Overzicht	1	/	Vlak 1	ZW
2254-2259	Overzicht	1	/	Vlak 1	NO
2260-2265	Detail	1	1, 2	/	NO
2266-2268	Detail	1	3	/	ZO
2269-2271	Detail	1	1, 3	/	NO
2272-2274	Detail	1	4	/	NO
2279-2288	Profiel	1	/	PP1	NW
2289-2293	Profiel	1	/	PP2 (NW profiel)	ZO
2294	Profiel	1	/	PP2 (NO profiel)	ZW

	OR-15-DO		Onderwerp		Datum		Legende			
	Overzichtsplan		Augustus 2015					Spoorcontouren		Coupehaken
	Ordingen - Kasteel (Dorp 50)		Schaal 1 : 50					Spoornummer		Verstoring
							Absolute hoogte (in m TAW)		Perceelgrens	
									Perceelnummer	
									Profiel	

OR-15-DO

Ordingen - Kasteel
(Dorp 50)

Onderwerp

Profielen

Datum

Augustus 2015

Legende

Rand coupe

52.384

Hoogte TAW

S1

Spoornummer

Schaal

1 : 20

0

1 m

AANGETEKEND

ARON bvba
t.a.v. Mevr. Elke WESEMAEL
t.a.v. Mevr. Inge VAN DE STAEY
Diesterstraat 44 bus 201
3800 Sint-Truiden

uw bericht van

uw kenmerk

ons kenmerk
2015/068

bijlagen
1

vragen naar / e-mail
steven.mortier@rwo.vlaanderen.be

telefoonnummer
+32 2 553 16 26

datum
03 MAART 2015

betreft: **Vergunning voor het uitvoeren van een archeologische opgraving** in de gemeente Sint-Truiden met adres Ordingen-dorp 50, kadastraal gekend als afdeling 10, sectie A, percelen 44Z, van 09 maart 2015 tot het einde der werken.

Geachte mevrouw,

Onroerend Erfgoed heeft bovenvermelde vergunningsaanvraag ontvangen op 18 februari 2015.

BESLISSING

Een **vergunning** tot het uitvoeren van de vermelde archeologische opgraving wordt verleend aan **WESEMAEL Elke**.

MOTIVATIE

Volgens artikel 15 § 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium beschikt het agentschap Onroerend Erfgoed, vanaf de datum van ontvangst van het volledige aanvraagdossier, over een termijn van 90 dagen om de vergunning te verlenen of te weigeren. Deze termijn kan verlengd worden met 30 dagen wanneer het agentschap het advies van de VCOE wenst in te winnen.

ONDERZOEK EN AFWEGING

In artikel 6 § 1 van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium staat: *Het is verboden zonder voorafgaande en schriftelijke vergunning van het agentschap archeologische opgravingen of graafwerken met de bedoeling archeologische monumenten op te sporen en vrij te leggen, uit te voeren.*

In artikel 6 § 2 staat: *Voor het uitvoeren van archeologische prospecties met ingreep in de bodem gelden de bepalingen die van toepassing zijn op de archeologische opgravingen.*

Gelet op artikel 12, artikel 13, artikel 14 en artikel 15 §2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, voerde Onroerend Erfgoed een onderzoek uit waarbij volgende afwegingen werden gemaakt:

Uit de opgave van de kwalificaties van de vergunningaanvrager blijkt dat de aanvrager beschikt over het vereiste diploma, een opleiding inzake opgravingstechnieken en -methoden heeft ge-

AANGETEKEND

ARON bvba
t.a.v. Mevr. Elke WESEMAEL
t.a.v. Mevr. Inge VAN DE STAEY
Diesterstraat 44 bus 201
3800 Sint-Truiden

uw bericht van

uw kenmerk

ons kenmerk
2015/068(2)

bijlagen

vragen naar / e-mail
steven.mortier@rwo.vlaanderen.be

telefoonnummer
+32 2 553 16 26

Datum
03 MAART 2015

betreft: **Vergunning voor het uitvoeren van een archeologische controle met een metaaldetector** in de gemeente Sint-Truiden met adres Ordingen-dorp 50, kadastraal gekend als afdeling 10, sectie A, percelen 44Z, van 09 maart 2015 tot het einde der werken.

Geachte mevrouw,

Onroerend Erfgoed heeft bovenvermelde vergunningsaanvraag ontvangen op 18 februari 2015.

BESLISSING

Een **vergunning** voor het gebruik van een metaaldetector om archeologische monumenten op te sporen en te verzamelen wordt verleend aan **WESEMAEL Elke** voor bovenvermelde aanvraag.

Volgens art 19 § 4 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, beschikt Onroerend Erfgoed vanaf de datum van ontvangst van het volledige aanvraagdossier over een termijn van 90 dagen om de vergunning te verlenen of te weigeren.

ONDERZOEK EN AFWEGING

In artikel 9 van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimoniumstaat: *Het is verboden om zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van het agentschap detectoren, inzonderheid metaaldetectoren, te gebruiken om archeologische monumenten op te sporen en te verzamelen.*

Hetzelfde artikel stelt verder: *Het gebruik van detectoren kan slechts worden vergund in het kader van een in toepassing van artikel 6, § 1, vergunde opgraving.*

Gelet op artikel 12, artikel 13 en artikel 19 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, voerde het agentschap Onroerend Erfgoed een onderzoek uit waarbij volgende afwegingen werden gemaakt:

Uit de opgave van de kwalificaties van de vergunningaanvrager blijkt dat de aanvrager beschikt over het vereiste diploma, een opleiding inzake opgravingstechnieken en -methoden heeft ge-

